

• **ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ, МЕДИКО-БІОЛОГІЧНІ
ТА ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ СПОРТСМЕНІВ**

• **THEORETICAL AND METHODOLOGICAL, MEDICAL, BIOLOGICAL
AND PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF QUALIFIED SPORTSMEN PREPARATION**

УДК 796.015.1.86

**ХАРАКТЕРИСТИКА
ТЕОРЕТИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ
ФЕХТУВАЛЬНИКІВ НА РІЗНИХ ЕТАПАХ
БАГАТОРІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ**

Юрій БРІСКІН, Мар'ян ПІТИН, Ольга ЗАДОРОЖНА

Львівський державний університет фізичної культури

Анотація. Фехтування є видом спортивного одноборства, в якому значну роль при реалізації індивідуальних можливостей спортсменів відіграють специфічні знання. Це формує проблему визначення відповідності рівнів обізнаності фехтувальників структурі та змісту теоретичної підготовки на різних етапах багаторічного удосконалення спортсменів.

Метою дослідження було визначення структури та змісту теоретичної підготовленості фехтувальників на різних етапах багаторічної підготовки.

В опитуванні взяли участь 60 спортсменів, по 20 спортсменів на етапах попередньої та спеціалізованої базової підготовки і по 10 спортсменів на етапах підготовки до вищих досягнень і максимальної реалізації індивідуальних можливостей. Анкетування проводилося з 02.12.2011 по 07.02.2012 р. особистісним і груповим способом. Значущість блоків теоретичних знань визначалася за допомогою експертного оцінювання, до якої було залучено 8 тренерів вищої та першої категорії з фехтування, середній стаж роботи яких становить 20,7 року.

Установлено, що характерним для фехтувальників на етапах попередньої та спеціалізованої базової підготовки є краща обізнаність у питаннях щодо змагальної діяльності; підготовки до вищих досягнень – у питаннях олімпізму; максимальної реалізації індивідуальних можливостей – у питаннях олімпізму й основ теорії і методики підготовки спортсменів.

Доведено доцільність зростання рівня теоретичної підготовленості спортсменів від середнього (3,0 бали) до високого (4,6 бала) рівня упродовж етапів багаторічної підготовки.

Ключові слова: фехтувальники, теоретична підготовленість, етапи багаторічної підготовки.

Постановка проблеми. Важливими складовими багаторічної підготовки спортсменів є технічна, тактична, фізична, психологічна й інтегральна [5]. При цьому слід підкреслити, що вдосконалення різних сторін підготовленості спортсмена передбачає оволодіння знаннями з теорії обраного виду спорту та їх реалізацію на практиці [3].

Фехтування є специфічним видом спортивного одноборства, у якому важливу роль відіграють інтелектуальні здібності спортсменів, зокрема здатність розуміти суперника та розгадувати його наміри [2]. Одним із засобів їх розвитку фахівці [4, 7, 8] вважають теоретичну підготовку, яка сприяє розвиткові мислення та загальної культури особистості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз науково-методичної літератури з підготовки спортсменів у фехтуванні вказав на широке представлення робіт, у яких розглядаються окремі аспекти техніко-тактичної підготовки (Аркадьєв В. А., 1969; Войтов В. Г., 2004; Тышлер Д. А., 2006; Кабанова И. А., 2007; Шевчук О., 2008; Тышлер Е. Г., 2010), удосконалення загальної та спеціальної фізичної підготовленості (Бусол В. А., 1978; Шуберт В. С., 2009; Линець М. М., Хохла А. І., 2010), психічної підготовки (Тышлер Д. А., Мидлер М. П., 1966; Келлер В. С., 1970; Турецький Б. В., 1982; Родіонов А. В., 1983). Разом з тим, слід відзначити, що теоретична підготовка фехтувальників досліджується в значно меншому обсязі, ніж інші компоненти системи підготовки спортсменів (Тышлер Д. А., Королева А. П., 1997). Зокрема, Планом-графіком навчально-тренувальної роботи з фехтування для груп різної спо

ртивної майстерності [2] передбачено від 1,2 до 2 % сумарного обсягу годин з теоретичної підготовки, що, на нашу думку, є недостатнім для засвоєння оптимального обсягу знань з теорії та методики обраного виду спорту.

Таким чином, на сучасному етапі розвитку фехтування актуальними є питання щодо теоретичної підготовленості спортсменів, яка створює передумови для реалізації власного потенціалу у спортивній діяльності на різних етапах багаторічного удосконалення [1, 6, 7].

Метою дослідження було: визначити структуру та зміст теоретичної підготовленості фехтувальників на різних етапах багаторічної підготовки.

Завдання дослідження:

1) визначити обізнаність фехтувальників з теорії обраного виду спорту й олімпізму на різних етапах багаторічної підготовки;

2) порівняти наявний і належний рівень обізнаності фехтувальників із теорії обраного виду спорту й олімпізму на різних етапах багаторічної підготовки.

Методи дослідження: теоретичний аналіз та узагальнення, порівняння, документальний метод, соціологічне опитування (анкетування), методи математичної статистики.

Результати дослідження. Аналіз наукових і науково-методичних праць [1, 2, 6, 7, 8, 9] дозволив визначити та доповнити структуру і зміст окремих складових теоретичної підготовки фехтувальників. Зокрема, було виділено такі блоки знань: історія зародження і розвиток фехтування, змагальна діяльність фехтувальників, техніка і тактика фехтування, основи теорії і методики підготовки спортсменів, олімпізм.

Ці блоки теоретичних знань були використані при визначенні значущості їх формування на різних етапах багаторічної підготовки, а також при розробці анкет для визначення обізнаності фехтувальників на різних етапах багаторічної підготовки з урахуванням їх вікових особливостей та рівня спортивної кваліфікації.

Значущість блоків теоретичних знань визначалася за допомогою групової форми організації експертного оцінювання. До неї було залучено 8 тренерів вищої та першої категорії з фехтування, середній стаж роботи яких склав 20,7 року, усі майстри спорту СРСР або України.

В анкетуванні стосовно визначення рівня теоретичної підготовленості взяли участь 60 спортсменів, зокрема на етапах попередньої та спеціалізованої базової підготовки – по 20 спортсменів, на етапах підготовки до вищих досягнень і максимальної реалізації індивідуальних можливостей – по 10 спортсменів. Анкетування проводилося під час навчально-тренувальних занять у ДЮСШ «Троянда», «Локомотив», «Галеон» м. Львова, навчально-тренувального збору у м. Львові терміном з 26.01.2012 р. по 07.02.2012 р. та змагань (02.12.2011 р. під час Міжнародного турніру пам'яті ЗТУ Л. Авербаха у м. Харкові) особисто та груповим способом, а також роздавальним способом із поверненням заповнених анкет за допомогою електронної пошти.

Рівень обізнаності респондентів, так само як і рівень значущості формування теоретичних знань, оцінювався за п'ятибальною шкалою.

Анкетування спортсменів-фехтувальників дозволило встановити, що рівень їх обізнаності з теорії обраного виду спорту та олімпізму на етапах ПБП, СБП, ПдВД та МРІМ є різним.

У результаті порівняння належного та наявного рівня обізнаності спортсменів щодо теоретичних знань були отримані результати, які відображено на рисунку 1.

Так, на етапі попередньої базової підготовки (ПБП) рівень обізнаності (рис. 1) спортсменів щодо змагальної діяльності фехтувальників відповідає належному середньому рівню. Рівень знань щодо техніки і тактики фехтування є дещо меншим, ніж очікуваний, але у межах середнього рівня. Обізнаність щодо основ теорії і методики підготовки спортсменів коливається у межах вказаного експертами середнього рівня, однак наявний рівень є значно меншим, ніж належний. Рівень обізнаності спортсменів щодо таких блоків теоретичних знань, як історія зародження і розвиток фехтування та олімпізм є нижчими за середній, що не відповідає належному для історії зародження і розвитку фехтування рівню вищому за середній і належному для олімпізму середньому рівню.

Таким чином, на етапі ПБП належний рівень обізнаності спортсмени продемонстрували лише з блоку знань щодо змагальної діяльності фехтувальників і деякою мірою щодо техніки й тактики фехтування. Рівень обізнаності щодо інших блоків теоретичних знань є значно меншим, ніж належний.

Узагальнений рівень обізнаності спортсменів на етапі ПБП коливається у межах належного – середнього рівня, однак є значно меншим – 2,2 замість 3,0 бала.

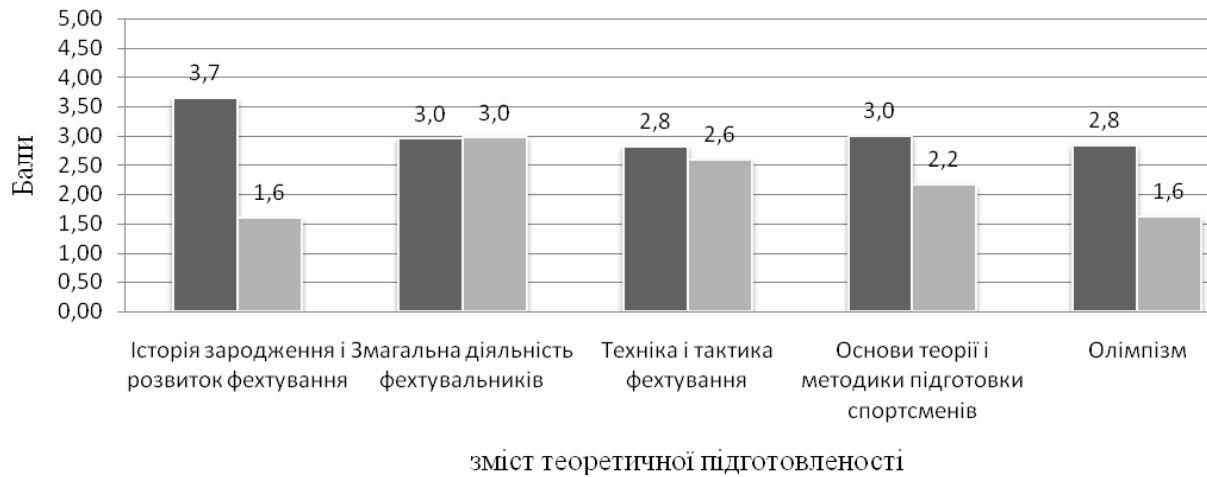

Рис. 1. Обізнаність спортсменів на етапі ПБП

Примітка: ■ – належний рівень (експерти); □ – наявний рівень (спортсмени).

На етапі спеціалізованої базової підготовки (СБП) обізнаність спортсменів (рис. 2) щодо блоку теоретичних знань про змагальну діяльність фехтувальників відповідає належному рівню – вищому за середній. Обізнаність щодо знань про техніку і тактику фехтування та олімпізм коливається в межах належного – середнього рівня, однак є дещо меншою, ніж указана експертами. Рівень обізнаності щодо інших блоків знань є значно нижчим, ніж належний. Зокрема, обізнаність з історії зародження і розвитку фехтування та основ теорії і методики підготовки спортсменів відповідає середньому рівню, тоді належний рівень щодо цього блоку знань повинен бути вищим за середній.

Рис. 2. Обізнаність спортсменів на етапі СБП

Примітка: ■ – належний рівень (експерти); □ – наявний рівень (спортсмени).

Таким чином, на етапі СБП обізнаність фехтувальників щодо змагальної діяльності відповідає належному рівню. Деякою мірою це стосується обізнаності спортсменів щодо техніки і тактики фехтування. Рівень обізнаності щодо інших блоків теоретичних знань є значно меншим, ніж належний.

Узагальнений рівень обізнаності спортсменів на етапі СБП є середнім (2,9 бала), що не відповідає вказаному експертами належному рівню вищому за середній (3,6 бала).

На етапі підготовки до вищих досягнень (ПдВД) обізнаність (рис. 3) спортсменів щодо теоретичних знань про олімпізм коливається у межах вказаного експертами рівня вищого за середній, однак є значно меншою, ніж належний рівень. Рівень обізнаності щодо інших блоків знань коливається в межах середнього, тоді як належний рівень повинен бути вищим за середній і високим. Зокрема, вказаний експертами рівень обізнаності для наступних блоків знань повинен становити: щодо історії зародження і розвитку фехтування – 4,0 бали, при цьому наявний рівень обізнаності спортсменів становить 2,7 бала; щодо змагальної діяльності фехтувальників – 4,5 бала, тоді як наявний рівень – 2,9 бала; щодо техніки і тактики фехтування – 4,8 бала, при цьому наявний рівень – 2,6 бала; щодо основ теорії і методики підготовки спортсменів – 4,8 бала, тоді як наявний рівень – 2,7 бала.

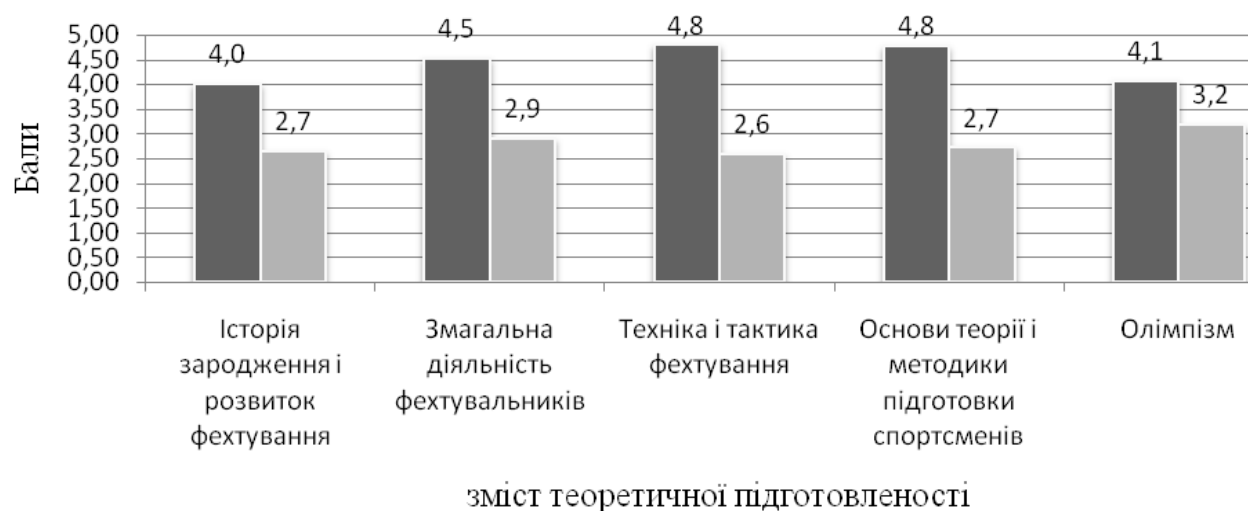

Рис. 3. Обізнаність спортсменів на етапі ПдВД

Примітка: ■ – належний рівень (експерти); □ – наявний рівень (спортсмени).

Таким чином, на етапі ПдВД рівень обізнаності спортсменів щодо усіх блоків теоретичних знань є значно нижчим, ніж належний.

Узагальнений рівень обізнаності спортсменів на етапі ПдВД є середнім (2,8 бала), що не відповідає вказаному експертами належному високому рівню (4,4 бала).

Рівень обізнаності спортсменів на етапі максимальної реалізації індивідуальних можливостей (МРІМ) щодо усіх блоків теоретичних знань є значно нижчим, ніж указаний експертами (рис. 4). Так, рівень обізнаності щодо історії зародження і розвитку фехтування є середнім, а повинен бути вищим за середній. Рівень обізнаності щодо змагальної діяльності фехтувальників та техніки і тактики фехтування є середнім, а повинен бути високим. Обізнаність фехтувальників щодо основ теорії і методики підготовки спортсменів та олімпізму коливається у межах рівня вищого за середній, однак є нижчою, ніж належний рівень.

Таким чином, на етапі МРІМ рівень обізнаності спортсменів щодо усіх блоків теоретичних знань є значно нижчим, ніж належний.

Узагальнений рівень обізнаності спортсменів на етапі ПдВД є середнім (2,1 бала), що не відповідає вказаному експертами належному високому рівню (4,6 бала).

Ураховуючи те, що на етапах ПБП, СБП, ПдВД та МРІМ спостерігається різне співвідношення кількості спортсменів із різними рівнями обізнаності, отримуємо дані, відображені на рисунку 5.

Так, на етапі ПБП (рис. 5) обізнаність 60 % респондентів відповідає рівню нижчому за середній, 33,3 % респондентів – середньому, 6,7 % – вищому за середній.

Належний рівень обізнаності для цього етапу становить 3,0 бали. Отже, обізнаність 33,3 % спортсменів коливається в межах належного – середнього – рівня, однак є дещо меншою (2,8 замість 3,0 бала). 6,7 % спортсменів продемонстрували рівень знань, який є вищим

ніж визначений експертами для цього етапу багаторічної підготовки – 3,8 замість 3,0 бала. Водночас рівень обізнаності більшості спортсменів – 60 % респондентів – є значно нижчим, ніж визначений експертами (1,7 замість 3,0 бала).

Рис. 4. Обізнаність спортсменів на етапі МРІМ

Примітка: ■ – належний рівень (експерти); □ – наявний рівень (спортсмени).

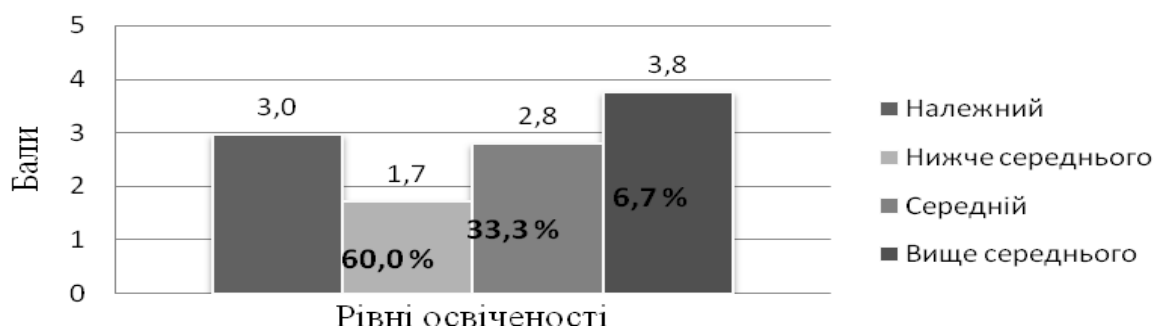

Рис. 5. Співвідношення рівнів обізнаності спортсменів на етапі ПБП

На етапі СБП (рис. 6) обізнаність 53,3 % респондентів відповідає середньому рівню, 40 % – вищому за середній, 6,7 % – нижчому за середній.

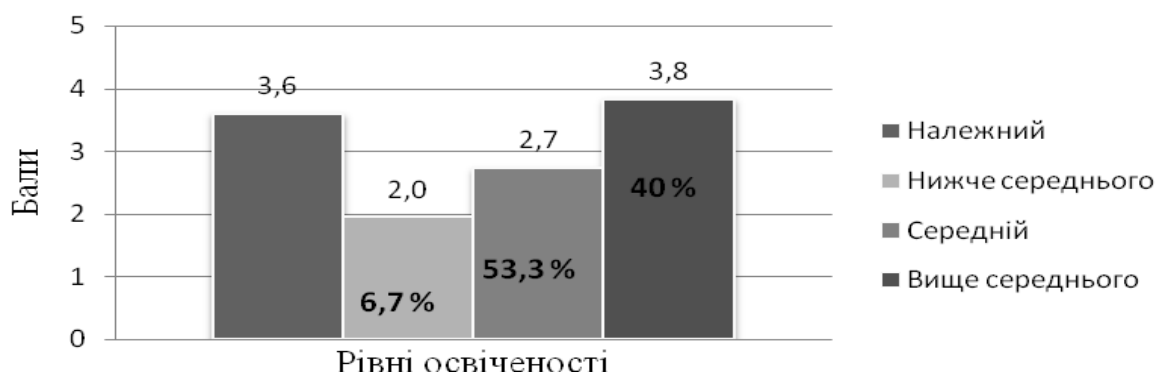

Рис. 6. Співвідношення рівнів обізнаності спортсменів на етапі СБП

Належний рівень обізнаності для етапу СБП повинен бути вищим за середній (3,6 бала). Отже, обізнаність 40 % спортсменів коливається в межах належного рівня вищого за середній, при цьому є дещо вищою (3,8 замість 3,6 бала). Водночас 60 % спортсменів продемонстрували рівень знань, який є нижчим, ніж визначений експертами для цього етапу багаторічної підготовки: рівень знань 6,7 % респондентів є нижчим за середній (2,0 замість 3,6 бала), 53,3 % респондентів – середній (2,7 замість 3,6 бала).

На етапі ПдВД (рис. 7) обізнаність 60 % респондентів відповідає середньому рівню, 30 % – вищому за середній, 10 % – нижчому за середній.

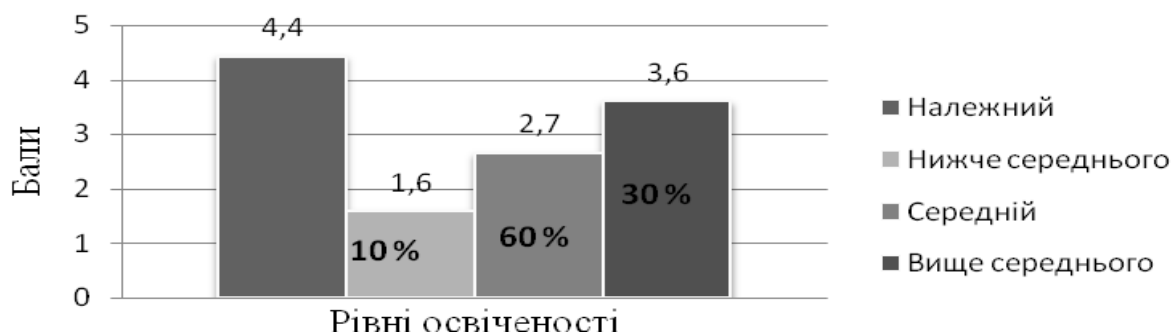

Рис. 7. Співвідношення рівнів обізнаності спортсменів на етапі ПдВД

Належний рівень обізнаності для етапу ПдВД повинен бути високим (4,4 бала). Таким чином, узагальнений рівень обізнаності усіх респондентів не відповідає належному.

На етапі МРІМ (рис. 8) обізнаність 40 % респондентів відповідає середньому рівню, 40 % – вищому за середній, 10 % – нижчому за середній, 10 % – високому.

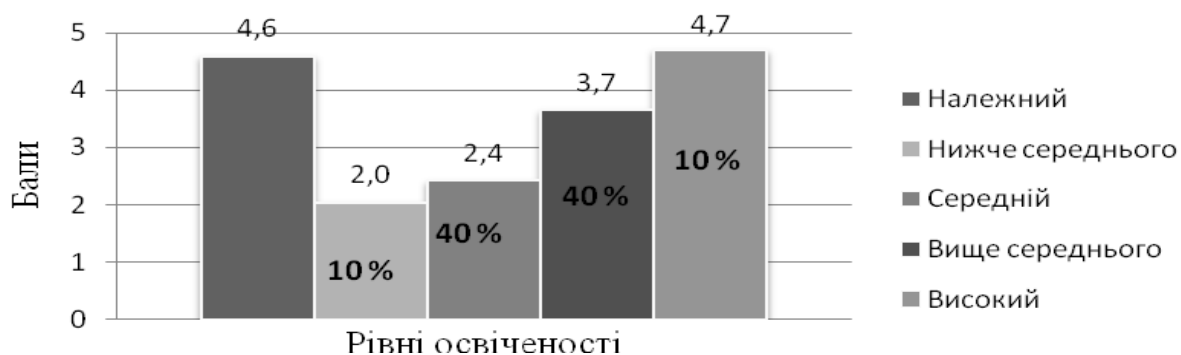

Рис. 8. Співвідношення рівнів обізнаності спортсменів на етапі ПдВД

Отже, обізнаність 10 % спортсменів коливається в межах належного високого рівня, при цьому є дещо вищою (4,7 замість 4,59 бала). Водночас рівень обізнаності 90 % спортсменів не відповідає належному. Зокрема, 40 % спортсменів продемонстрували середній рівень знань (2,4 бала), 40 % – рівень вищий за середній (3,7 бала), 10 % – нижчий за середній (2,0 бала).

Узагальнення отриманих даних дозволяє стверджувати, що на етапі ПБП рівень обізнаності щодо теоретичних знань, який приблизно відповідає належному, продемонстрували 33,3 % спортсменів, на етапі СБП – 40 %, на етапі МРІМ – 10 %. Водночас на етапі ПдВД рівень обізнаності усіх респондентів не відповідає належному. Однак слід зазначити, що лише на етапі ПБП 6,7 % спортсменів продемонстрували рівень знань, який є вищим, ніж указаний експертами.

Висновки:

1. Рівень теоретичної підготовленості фехтувальників з теорії обраного виду спорту й олімпізму на етапах попередньої та спеціалізованої базової підготовки, підготовки до вищих досягнень і максимальної реалізації індивідуальних можливостей має суттєві відмінності.

2. Характерним для фехтувальників на етапах попередньої та спеціалізованої базової підготовки є краща обізнаність у питаннях щодо змагальної діяльності; підготовки до вищих досягнень – олімпізму; максимальної реалізації індивідуальних можливостей – олімпізму й основ теорії і методики підготовки спортсменів.

На думку експертів, обізнаність фехтувальників на різних етапах багаторічної підготовки та відповідно рівень їх теоретичної підготовленості повинні зростати від середнього рівня (3,0 бала) до високого (4,6 бала).

3. У процесі багаторічного удосконалення спостерігається поступове зростання рівня обізнаності фехтувальників (від 2,2 до 3,1 бала), що не відповідає належному зростанню рівня теоретичної підготовленості та динаміці зростання належного рівня обізнаності фехтувальників на різних етапах багаторічної підготовки.

Перспективи подальших досліджень передбачають розроблення інтерактивних засобів теоретичної підготовки фехтувальників на різних етапах багаторічного удосконалення.

Список літератури

1. *Бусол В. А.* Фехтування : навч. програма для ДЮСШ, СДЮШОР, ШВСМ / Бусол В. А. – К., 2011. – 43 с.
2. *Задорожна О.* Теоретична підготовка фехтувальників: стан та перспективи наукових досліджень / Задорожна Ольга // Спорт та сучасне суспільство : матеріали. V відкритої студ. наук. конф. – К., 2012. – С. 12-15.
3. *Келлер В. С.* Теоретико-методичні основи підготовки спортсменів / Келлер В. С., Платонов В. М. – Л. : Укр. спорт. асоціація, 1993. – 270 с.
4. *Мунтян В. С.* Интегральная специальная подготовка как фактор повышения уровня подготовленности спортсменов // Физическое воспитание студентов творческих специальностей : сб. науч. тр. / под ред. С. С. Ермакова. – Х. : ХГАДИ: (ХХПИ), 2009. – № 1. – С. 101 – 108.
5. *Платонов В. Н.* Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практические приложения : [учеб. тренера высш. квалификации] / В. Н. Платонов. – К. : Олимпийская литература, 2004. – 808 с.
6. *Турецкий Б. В.* Обучение фехтованию / Б. В. Турецкий. – М. : Академ. проект, 2007. – 124 с.
7. *Тышлер Д. А.* Спортивное фехтование : учеб. для вузов физ. культуры / Тышлер Д. А. – М. : ФОН, 1997. – 389 с.
8. *Тышлер Д. А.* Программирование тактических знаний в системе многолетней подготовки фехтовальщиков / Д. А. Тышлер, Л. Г. Рьжкова // Теория и практика физической культуры. – 2006. – № 4. – С. 28-31.
9. *Тышлер Е. Г.* Теоретические и методические предпосылки освоения терминологии спортивного фехтования / Тышлер Е. Г. // Теория и практика прикладных и экстремальных видов спорта. – 2010. – № 4. – С. 12-15.

List of references

1. *Busol V. A.* Fekhtuvannya : navch. prohrama dlya DYuSSh, SDYuShOR, ShVSM / Busol V. A. – K., 2011. – 43 s. (Ukr.)
2. *Zadorozhna O.* Teoretychna pidhotovka fekhtoval'nykiv: stan ta perspektyvy naukovykh doslidzhen' / Zadorozhna Ol'ha // Sport ta suchasne suspil'stvo : materialy. V vidkrytoi stud. nauk. konf. – K., 2012. – S. 12-15. (Ukr.)
3. *Keller V. S.* Teoretyko-metodychni osnovy pidhotovky sport-smenov / Keller V. S., Platonov V. M. – L. : Ukr. sport. asotsiatsiya, 1993. – 270 s. (Ukr.)
4. *Muntjan V. S.* Integral'naja special'naja podgotovka kak faktor povysheniya urovnja podgotovlenosti sportsmenov // Fizicheskoe vospitanie studentov tvorcheskikh special'nostej : sb. nauch. tr. / pod red. S. S. Ermakova. – H. : HGADI: (HHPI), 2009. – № 1. – S. 101 - 108. (Rus.)
5. *Platonov V. N.* Sistema podgotovki sportsmenov v olimpijskom sporte. Obwaja teoriija i ee prakticheskie prilozhenija : [ucheb. trenera vyssh. kvalifikacii] / V. N. Platonov. – K. : Olimpijskaja literatura, 2004. – 808 s. (Rus.)
6. *Tureckij B. V.* Obuchenie fehtovaniju / B. V. Tureckij. – M. : Akadem. proekt, 2007. – 124 s. (Rus.)
7. *Tyshler D. A.* Sportivnoe fehtovanie : uceb. dlja vuzov fiz. kul'tury / Tyshler D. A. – M. : FON, 1997. – 389 s. (Rus.)

8. Tyshler D. A. Programmirovaniye takticheskikh znanij v sisteme mnogoletnej podgotovki fehtoval'nikov / D. A. Tyshler, L. G. Ryzhkova // Teoriya i praktika fizicheskoy kul'tury. – 2006. – № 4. – S. 28 – 31. (Rus.)

9. Tyshler E. G. Teoreticheskie i metodicheskie predposylki osvoeniya terminologii sportivnogo fehtovaniya / Tyshler E. G. // Teoriya i praktika prikladnyh i jekstremal'nyh vidov sporta. – 2010. – № 4. – S. 12-15. (Rus.)

ТЕОРЕТИЧЕСКАЯ ПОДГОТОВЛЕННОСТЬ ФЕХТОВАЛЬЩИКОВ НА РАЗНЫХ ЭТАПАХ МНОГОЛЕТНЕЙ ПОДГОТОВКИ

**Юрий БРИСКИН, Марьян ПИТЫН,
Ольга ЗАДОРОЖНАЯ**

*Львовский государственный университет
физической культуры*

Аннотация. Фехтование – вид спортивного единоборства, в котором значительную роль при реализации индивидуальных возможностей спортсменов играют специфические знания. Это формирует необходимость изучения соответствия уровня образованности фехтовальщиков структуре и содержанию теоретической подготовки на разных этапах многолетнего совершенствования спортсменов.

Целью исследования было определение структуры и содержания теоретической подготовки фехтовальщиков на различных этапах многолетней подготовки.

В опросе приняли участие 60 спортсменов, по 20 спортсменов на этапах предварительной и специализированной базовой подготовки и по 10 спортсменов на этапах подготовки к высшим достижениям и максимальной реализации индивидуальных возможностей. Анкетирование проводилось с 02. 12. 2011 по 07. 02. 2012 г. личностным и групповым способом. Весомость блоков теоретических знаний изучалась с помощью экспертной оценки, к которой были привлечены 8 тренеров по фехтованию первой и высшей категории, средний стаж работы которых составил 20,7 года.

Установлено, что характерным для фехтовальщиков на этапах предварительной и специализированной базовой подготовки является лучшая компетентность в вопросах соревновательной деятельности; подготовки к высшим достижениям – в вопросах олимпизма; максимальной реализации индивидуальных возможностей – в вопросах олимпизма и основ теории и методики подготовки спортсменов.

Определена необходимость роста образованности фехтовальщиков на различных этапах многолетней подготовки и, соответственно, уровня теоретической подготовленности спортсменов от среднего (3,0 балла) до высокого (4,6 балла) уровня.

Ключевые слова: фехтовальщики, теоретические знания, многолетняя подготовка, образованность.

**THE CHARACTERISTIC
OF THE THEORETICAL PREPAREDNESS
OF FENCERS AT VARIOUS STAGES
OF LONG-TERM TRAINING SYSTEM**

**Yuriy BRISKIN, Maryan PITYN,
Ol'ha ZADOROZHNA**

Lviv State University of Physical Culture

Annotation. Considers the problem of compliance between the levels of awareness of fencers and structure and content of theoretical training at various stages of long-term training system of the athletes.

The aim of the study was to determine the structure and content of theoretical training of fencers at various stages of long-term training system.

The survey involved 60 athletes for 20 athletes at the previous stages and specialized basic training and by 10 athletes at the stages of preparation for higher achievements and maximum realization of individual potential. Questioning was conducted from 02.12.2011 to 07.02.2012. The significance of blocks of knowledge were determined by peer review, which involved eight coaches of fencing of the highest and first categories, the average length of their professional activity was 20.7 years.

There was determined the characteristic of fencers' knowledge in stages:

- preliminary and specialized basic training is characterized by better awareness of issues of competitive activity;
- preparation for the highest achievements - in matters of Olympism;
- maximum of individual capabilities – in matters of Olympism and the basic theory and methods of training system of athletes.

There was determined the need for increase of fencers' awareness at various stages of long-term training system from the average (3.0 points) to high (4.6 points) level.

Key words: fencers, theoretical training, stages of long-term training system.

Стаття надійшла до редколегії 24.03.2012